

GEWONE ZITTING 2021-2022

31 JANUARI 2022

**BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT**

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**voor een betere toegang tot gratis openbare
toiletten in het Brussels Gewest.**

VERSLAG

uitgebracht namens de commissie
voor de Financiën en de Algemene Zaken.

door de heer Emmanuel DE BOCK (F)

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen :

Vaste leden : Mevr. Nadia El Yousfi, de heer Rachid Madrane, mevr. Marie Lecocq, de heer John Pitseys, mevr. Latifa Aït Baala, de heer Emmanuel De Bock, de heren Petya Obolensky, Luc Vancauwenberge, de heer Christophe De Beukelaer, de heer Juan Benjumea Moreno, mevr. Cieltje Van Achter, de heer Guy Vanhengel.

Andere leden : Mevr. Nicole Nketo Bomele, mevr. Aurélie Czekalski, mevr. Soetkin Hoessen de heer Jamal Ikazban, mevr. Véronique Jamouille, mevr. Els Rochette.

Zie :

Stuk van het Parlement :

A-378/1 – 2020/2021 : Voorstel van resolutie

SESSION ORDINAIRE 2021-2022

31 JANVIER 2022

**PARLEMENT DE LA RÉGION
DE BRUXELLES-CAPITALE**

PROPOSITION DE RÉOLUTION

**pour un meilleur accès à des toilettes
publiques gratuites en Région bruxelloise.**

RAPPORT

fait au nom de la commission
des Finances et des Affaires générales.

par M. Emmanuel DE BOCK (F)

Ont participé aux travaux de la commission :

Membres effectifs : Mme Nadia El Yousfi, M. Rachid Madrane, Mme Marie Lecocq, M. John Pitseys, Mme Latifa Aït Baala, M. Emmanuel De Bock, MM. Petya Obolensky, Luc Vancauwenberge, M. Christophe De Beukelaer, M. Juan Benjumea Moreno, Mme Cieltje Van Achter, M. Guy Vanhengel.

Autres membres : Mmes Nicole Nketo Bomele, Aurélie Czekalski, Soetkin Hoessen M. Jamal Ikazban, Mmes Véronique Jamouille, Els Rochette.

Voir :

Document du Parlement :

A-378/1 – 2020/2021 : Proposition de résolution

I. Inleidende uiteenzetting van mevrouw Nicole Nketo Bomele, eerste mede-indiener van het voorstel van resolutie

Mevrouw Nicole Nketo Bomele licht het voorstel van resolutie toe, dat ertoe strekt het Gewest in actie te doen schieten tegen het schrijnend tekort aan propere en gratis openbare toiletten in Brussel. De mede-indiener van het voorstel vragen dat de Brusselse regering een gewestelijke dynamiek voor de installatie van openbare toiletten die op universele basis voor iedereen toegankelijk zijn, bestudeert, begroot en op gang brengt. Het gaat om een van de kleine dagelijkse besommingen waarvan men nooit spreekt, maar die toch noodzakelijk zijn.

In het Brussels Gewest is er een groot tekort aan openbare toiletten. Voor sommige natuurlijke behoeften zijn wij allen gelijk. Maar bij het voldoen aan deze behoeften dagen er ongelijkheden op. Aangezien de huidige situatie ons niet in staat stelt optimaal in deze behoeften te voorzien, willen we het aantal toiletten dat gratis toegankelijk is voor iedereen, verhogen. In veel Europese steden bestaan netwerken van openbare toiletten. In sommige steden zijn de toiletten zelfs echte pareltjes op het vlak van design. Jammer genoeg zijn er in België weinig openbare toiletten en ze zijn vaak van twijfelachtige hygiëne en meestal tegen betaling. Er zijn echter uitzonderingen, zoals Gent, dat wel honderd gratis toiletten telt die de klok rond open zijn, en de Stad Brussel, die onlangs een netwerk van "gastvrije toiletten" heeft opgezet.

Aangezien er een hoog prijskaartje hangt aan openbare toiletten, dienen er andere oplossingen te worden onderzocht, zoals het openstellen van toiletten in openbare gebouwen of het opzetten van een netwerk zoals dat van de Stad Brussel. De MIVB boekt vooruitgang in haar aanbod aan sanitaire voorzieningen op haar net. Vandaag zijn immers zesendertig eindhaltes van bussen en trams uitgerust met sanitaire voorzieningen voor gemengd gebruik tegen betaling. In 2021 zullen 9 nieuwe eindhaltes daarmee worden uitgerust. Deze dynamiek bij de MIVB valt uiteraard toe te juichen, maar doet vragen rijzen over de betaalmiddelen, omdat niet iedereen altijd contant geld op zak heeft.

Afgezien van de toiletten op het MIVB-net telt Brussel volgens de telling van 2020, uitgevoerd door Bruss'help, 48 urinoirs en 6 toiletten. Als men daaraan de criteria van gratis en proper toevoegt, blijven er niet veel mogelijkheden meer over. De spreker vraagt of het aanbod voor het jaar 2021 werd bijgewerkt. De app "Peesy", die enkele maanden geleden in Brussel werd gelanceerd, vermeldt 75 openbare toiletten. Dat aantal verschilt van dat van Bruss'help. Wat is dan het juiste aantal?

De DéFI-fractie vindt het tekort aan openbare toiletten in Brussel des te opvallender, gezien zijn rol als hoofdstad van het land en van Europa. Het is dus legitiem dat Brussel het goede voorbeeld geeft en een inhaalslag maakt. Bovendien is er een duidelijk verschil tussen de gemeenten in het zuiden van Brussel en die in het noorden, die er veel beter aan toe zijn wat

I. Exposé introductif de Mme Nicole Nketo Bomele, première cosignataire de la proposition de résolution

Mme Nicole Nketo Bomele présente cette proposition de résolution dont le but est d'initier une action régionale concernant le manque criant de toilettes publiques propres et gratuites à Bruxelles. Les co-auteurs de la proposition demandent que le gouvernement bruxellois étudie, inscrive au budget et crée une dynamique régionale en faveur de l'installation de toilettes publiques accessibles à toutes et tous sur une base universelle. Cela fait partie de ces petites choses quotidiennes dont on ne parle jamais et qui sont pourtant indispensables.

La Région bruxelloise est particulièrement démunie en termes de toilettes publiques. Devant certains besoins physiologiques, nous sommes toutes et tous égaux. Pourtant, des inégalités apparaissent lorsqu'il s'agit de satisfaire ces besoins. Alors que la situation actuelle ne permet pas de rencontrer ces besoins de manière optimale, les toilettes accessibles gratuitement à toutes et tous doivent être multipliées. Dans de nombreuses villes européennes, les réseaux de toilettes publiques existent. Dans certaines d'entre elles, les toilettes sont même de véritables bijoux en termes de design. En Belgique malheureusement, les toilettes publiques sont rares, ont souvent une hygiène douteuse et sont généralement payantes. Certaines villes font cependant exception, comme Gand, qui propose pas moins de cent toilettes gratuites ouvertes vingt-quatre heures sur vingt-quatre, ou encore la Ville de Bruxelles, qui vient récemment de mettre en place un réseau de « toilettes accueillantes ».

Les toilettes publiques ayant un coût élevé, il convient d'explorer d'autres pistes comme l'ouverture de toilettes dans les bâtiments publics ou la mise en place d'un réseau comme celui de la Ville de Bruxelles. La STIB progresse quant à l'offre de sanitaires sur son réseau. En effet, à l'heure actuelle, trente-six terminus de trams et de bus sont équipés de sanitaires mixtes payants. Il en était prévu neuf nouveaux en 2021. Cette dynamique au sein de la STIB est une bonne chose mais pose question quant aux modalités de paiement, parce que tout le monde ne dispose pas toujours d'une pièce de monnaie sur lui.

En dehors des toilettes présentes sur le réseau de la STIB, et d'après le recensement réalisé en 2020 par Bruss'help, Bruxelles compte 48 urinoirs et 6 toilettes. Si l'on ajoute les critères de gratuité et de propreté, les possibilités se réduisent à peau de chagrin. L'oratrice se demande si l'offre a été actualisée pour l'année 2021. L'application « Peesy », qui est apparue à Bruxelles depuis plusieurs mois, répertorie 75 toilettes publiques, chiffre différent de Bruss'help. Quel est le bon chiffre ?

Pour le groupe DéFI, la carence de toilettes publiques à Bruxelles est d'autant plus interpellante vu son rôle de capitale du pays et de l'Europe. Il est légitime que Bruxelles montre l'exemple et rattrape son retard. Par ailleurs, on observe une nette disparité entre les communes du sud de Bruxelles et celles du nord, bien mieux loties en termes

de toegang tot sanitaire voorzieningen betreft. Het tekort aan openbare toiletten is een smet op het blazoen van Brussel. Bij de inrichting en de architectuur van de sanitaire voorzieningen moet gedacht worden aan een meerwaarde voor de uitstraling van onze stad. Zo worden de openbare toiletten bij de organisatie van bepaalde evenementen of activiteiten (markten, braderieën, festivals enz.) maar al te vaak vergeten. Dat is voor iedereen een probleem.

Wat de informatie betreft, moet het in kaart brengen van de Brusselse toiletten worden geïntegreerd in de app My Brussels, opdat zoveel mogelijk mensen op de hoogte zijn van het bestaande aanbod.

Tevens is het tekort aan sanitaire voorzieningen nadelig voor daklozen. Deze situatie werd tijdens de eerste lockdown nog verergerd door de sluiting van winkels, horeca en openbare instellingen. Het probleem doet zich ook voor als de situatie normaal is. De daklozenorganisaties klagen trouwens al jaren over het tekort aan openbare toiletten.

Ten slotte maakt de kwestie van de toiletten deel uit van de ruimere kwestie van de inrichting van de openbare ruimte, die soms gezien wordt als een ruimte die tot sociale ongelijkheden en ongelijkheden tussen de geslachten leidt. Ruime en gratis toegang tot proper sanitair voor iedereen zal de levenskwaliteit in Brussel verbeteren. Het stedelijk landschap moet zo herdacht worden dat met iedereen rekening wordt gehouden. Men mag niet langer accepteren dat vrouwen bewust of onbewust vermijdingsgedrag vertonen ten gevolge van de inrichting van de openbare ruimte.

De spreker dankt de vzw Garance, die zich met al die essentiële kwesties bezighoudt. Lien Maes, een studente aan de VUB, heeft trouwens voor haar eindwerk criminologie het belang van openbare toiletten in Brussel onderzocht. Ze heeft ook de specifieke vormen van hinder onderzocht die zich voordoen in de omgeving van openbare toiletten en hoe die kunnen worden bestreden. Het zou een goed idee zijn om dat eindwerk te lezen en in onze overwegingen mee te nemen.

Tot slot heeft het Brussels Parlement op 27 januari ingestemd met de invoering van een nieuw instrument voor stadsvernieuwing, het As- en Huizenblokcontract (AHC), dat er onder meer toe strekt de openbare ruimte te herdenken, teneinde normen inzake kwaliteit van de stad en het leefmilieu tegen 2022 en 2023 in acht te nemen. Het is belangrijk dat de problematiek van de openbare toiletten in dat contract wordt geïntegreerd.

II. Algemene bespreking

Mevrouw Véronique Jamouille preciseert dat de toegang tot openbare toiletten geen triviale zaak is. In de stad werd iedereen al geconfronteerd met dat probleem, vooral vrouwen, daklozen en personen die niet over de financiële middelen beschikken om naar een bar te gaan. Ze prijst de stad Brussel, die initiatieven op dat vlak heeft genomen. De resolutie

d'accès aux sanitaires. Le manque de toilettes publiques ternit l'image de Bruxelles. L'architecture et l'agencement des sanitaires doivent être pensés en termes de plus-value pour l'aura de la ville. Aussi, lors de l'organisation de certains événements ou activités (marchés, foires, festivals), les toilettes publiques sont trop souvent oubliées, ce qui est problématique pour tout le monde.

En ce qui concerne l'information, il convient d'intégrer la cartographie des toilettes bruxelloises à l'application « My Brussels » pour que l'offre existante soit connue du plus grand nombre.

L'insuffisance de sanitaires est également préjudiciable pour les sans-abris, une situation qui s'est aggravée pendant le premier confinement avec la fermeture des commerces, de l'horeca et des établissements publics. Le problème se pose aussi en situation normale. D'ailleurs, les organisations liées au sans-abrisme déplorent le manque de toilettes publiques depuis des années.

Enfin, la problématique des toilettes s'inscrit dans celle, plus large, de la conception de l'espace public, parfois vu comme un espace producteur d'inégalités sociales et de genre. Un accès large et gratuit à des sanitaires propres pour tout le monde améliorera la qualité de vie à Bruxelles. Le paysage urbain doit être repensé afin de convenir à tous et à toutes. On ne peut plus accepter que les femmes développent consciemment ou inconsciemment des comportements d'évitement dus à certains aménagements.

L'intervenante remercie l'asbl Garance qui travaille sur toutes ces questions essentielles. Par ailleurs, pour son mémoire en criminologie, Lien Maes, étudiante à la VUB, a examiné l'importance des toilettes publiques à Bruxelles. Elle s'est également penchée sur les formes spécifiques de nuisance qui se produisent autour des toilettes publiques, et sur la manière dont ces nuisances peuvent être combattues. Il serait de bon aloi de prendre connaissance de cette thèse afin de l'inclure dans nos réflexions.

Pour conclure, le 27 janvier dernier, le Parlement bruxellois a marqué son accord sur la mise en œuvre d'un nouvel outil de rénovation urbaine, le Contrat d'Axe et le Contrat d'Ilot (CACI), dont un des objectifs est de requalifier l'espace public pour intégrer une qualité urbaine et environnementale pour 2022 et 2023. Il est important d'inscrire la problématique des toilettes publiques dans ce contrat.

II. Discussion générale

Mme Véronique Jamouille précise que l'accès aux toilettes publiques n'est pas anodin. Dans la ville, tout le monde s'est déjà rendu compte de la difficulté de cette problématique, en particulier pour les femmes, les sans-abris et les personnes ne disposant pas de moyens financiers pour aller dans un bar. Elle salue la commune de Bruxelles qui a

moedigt samenwerking met de gemeenten, winkels en horeca aan en roept op om met die problematiek rekening te houden in de beslissingen inzake ruimtelijke ordening. De socialistische fractie hoopt dat de regering deze resolutie ter hand zal nemen en voor de nodige follow-up zal zorgen, want de menselijke waardigheid van allen staat op het spel.

Mevrouw Soetkin Hoessen benadrukt dat de openbare ruimte voor iedereen toegankelijk moet zijn en wel in zeer ruime zin: enerzijds is er het gender waarmee iemand zich identificeert, anderzijds moet rekening worden gehouden met de leeftijd, zowel van bejaarden als van kinderen die potjestraining krijgen en zwangere vrouwen. De toeristen moeten ook toegang hebben tot openbare toiletten. Er moet voldoende toegang zijn tot sanitaire voorzieningen in de stad, zowel voor mannen als vrouwen. Dat is niet het geval in Brussel. Sommige gemeenten doen het nodige. Brussel-Stad werkt bijvoorbeeld met een "netwerk van gastvrije toiletten", dat moet worden uitgebreid. Voorts is er vooral behoefte aan een grootschalige studie om na te gaan waarom er niet meer toiletten zijn. Ter wille van de inclusiviteit is het belangrijk om het aantal voor vrouwen toegankelijke toiletten te verhogen. Aangezien niemand zich echt met die problematiek bezighoudt, vraagt de resolutie dat Perspective.brussels daar werk van maakt in overleg met de verschillende actoren. Op het MIVB-net zijn er toiletten voor de chauffeurs, maar niet genoeg. Het aanbod van openbare toiletten voldoet in het geheel niet aan de vraag. Inclusiviteit is erg belangrijk, opdat iedereen zich welkom voelt in onze stad. Het tekort aan toegankelijke openbare toiletten heeft tot gevolg dat personen met een kind of van gevorderde leeftijd niet naar de stad komen om te winkelen of culturele uitstapjes te maken. Deze zeer concrete kwestie maakt de openbare plaatsen minder toegankelijk voor bepaalde groepen, waaronder vrouwen en personen in precaire situaties. De resolutie roept de regering dan ook op een beleid op te starten om dat probleem structureel aan te pakken.

De heer John Pitseys wijst erop dat de ecologisten veel belang hechten aan toegankelijke toiletten in de openbare ruimte. Hij dringt erop aan dat de openbare ruimte niet langer wordt opgevat als een plaats waar men passeert, maar ook als een plaats waar iedereen kan vertoeven. De overheden moeten zorgen voor voorzieningen die de openbare ruimte voor iedereen comfortabel maken, of het nu gaat om toiletten of de toegang tot een drinkwaterpunt. Deze resolutie is in essentie een vertaling van die aanpak. De toegang tot toiletten is zowel een kwestie van volksgezondheid als van openbare hygiëne.

Tegelijkertijd gaat het om een kwestie van gelijkheid, aangezien niet iedereen de middelen heeft om naar het toilet te gaan. Het aanmoedigen om openbare toiletten te installeren is een klein gebaar voor degenen die geen dak boven het hoofd hebben en daardoor niet over een toilet beschikken. De inrichting van openbare toiletten is ook een kwestie van gendergelijkheid en van een bepaalde visie op de stad, aangezien Brussel heel wat te bieden moet hebben. Daarom vraagt de resolutie dat er meer informatie ter beschikking wordt gesteld, opdat de overheden op de situatie kunnen

pris des initiatives. Tout en encourageant les coopérations avec les communes, les commerces et l'horeca, la résolution appelle à une intégration de cette problématique dans les décisions d'aménagement du territoire. Le groupe socialiste espère que le Gouvernement se saisira de cette résolution et sera attentif au suivi qui y sera donné, parce qu'il en va de la dignité humaine de toutes et tous.

Mme Soetkin Hoessen souligne que l'espace public doit être accessible pour tous, entendu de façon très large : d'une part, il y a le problème du genre avec lequel une personne s'identifie, et'autre part il faut tenir compte de l'âge, aussi bien pour les personnes âgées que pour les enfants en apprentissage de propreté, ou les femmes enceintes. Les touristes doivent aussi avoir accès à des toilettes publiques. L'accessibilité des sanitaires doit être prévue en suffisance dans la ville, tant pour les hommes que pour les femmes. Or, ce n'est pas le cas à Bruxelles. Certaines communes font le nécessaire. Ainsi, Bruxelles-Ville travaille avec un « réseau de toilettes accueillantes » qui doit être élargi. Par ailleurs, il est surtout nécessaire d'effectuer une étude à grande échelle afin de déterminer pourquoi il n'y a pas davantage de toilettes. Au nom de l'inclusivité, il importe d'augmenter le nombre de toilettes accessibles aux femmes. Personne ne se penchant véritablement sur ce problème, cette résolution demande que Perspective.brussels s'y attèle, en concertation avec les différents acteurs. Sur le réseau de la STIB, des toilettes sont prévues pour les chauffeurs, mais elles ne suffisent pas. Cette offre de toilettes publiques ne correspond pas du tout à la demande. L'inclusivité est fort importante afin que tout le monde se sente le bienvenu dans notre ville. Ce manque de toilettes publiques accessibles a pour conséquence que des personnes avec un enfant ou plus âgées ne se rendent pas en ville pour faire des courses ou des excursions culturelles. Cette question très concrète rend les lieux publics moins accessibles pour certains groupes, parmi lesquels les femmes et les personnes en situation précaire. Dès lors, la résolution demande au Gouvernement d'entamer une politique pour résoudre ce problème de manière structurelle.

M. John Pitseys, rappelant l'importance pour les écologistes de l'accessibilité des toilettes au sein de l'espace public, insiste pour que celui-ci ne soit plus seulement conçu comme un lieu de passage mais aussi comme un lieu de séjour au sein duquel chacune et chacun trouve sa place. Les pouvoirs publics doivent aménager les commodités qui rendent l'espace public confortable pour toutes et tous, qu'il s'agisse des toilettes ou de l'accès à un point d'eau potable par exemple. Cette résolution traduit fondamentalement cette approche. L'accès aux toilettes relève à la fois d'une question de santé et d'hygiène publiques.

En même temps, elle participe d'une question d'égalité, tout le monde ne disposant pas d'une ressource pour aller aux toilettes. L'encouragement à aménager des toilettes publiques est un petit geste à l'adresse de ceux et celles qui, ne disposant pas d'un abri fixe, sont en difficulté lorsqu'il s'agit d'aller aux toilettes. L'aménagement de toilettes publiques concerne aussi une question d'égalité de genre, ainsi qu'une certaine vision de la ville, puisque Bruxelles ne doit pas être une salle des pas perdus. Pour cela, la résolution entend permettre de disposer de davantage d'informations

reageren. De resolutie vraagt dat de gebruikers geïnformeerd worden over de beschikbare infrastructuur en moedigt aan dat er een strategie voor de installatie van openbare toiletten wordt geïntegreerd in het beleid inzake stedenbouw en ruimtelijke ordening. Die strategie is eigen aan het Gewest, maar is ook een strategie van overleg met en ondersteuning van de gemeenten.

Mevrouw Els Rochette herinnert zich het Pispotfestival, tien jaar geleden, toen de organisatie "Bij ons" al klaagde over het tekort aan openbare toiletten voor de daklozen. Dankzij de daklozensector heeft de stad Brussel vooruitgang geboekt op het gebied van openbare toiletten, zoals blijkt uit de oprichting van het "netwerk van gastvrije toiletten", dat hopelijk zal worden uitgebreid. De Brusselse vzw "Peesy" strijdt tegen het tekort aan openbare toiletten en vestigt daarmee de aandacht op een reëel probleem in onze samenleving dat vooral kwetsbare personen met gezondheidsproblemen of personen van gevorderde leeftijd treft, alsook zwangere vrouwen en daklozen die deze infrastructuur hard nodig hebben. De vzw heeft de openbare toiletten in het Gewest in kaart gebracht. De resolutie vraagt om de toiletten te vermelden in de app "My Brussels". De spreker dankt een andere vzw, de Straatverplegers, die stadsplannetjes aan daklozen geeft zodat ze naar het toilet kunnen gaan. Er bestaan dus al enkele initiatieven.

Niet iedereen heeft een dak boven het hoofd of toegang tot een toilet. Tijdens de eerste lockdown waren de openbare toiletten gesloten. Dat heeft tot bedroevende situaties geleid, zoals hopen uitwerpselen op openbare plaatsen. Er is duidelijk iets mis wanneer in een stad zoals Brussel de basishygiëne niet kan worden gegarandeerd aan de personen die er wonen. Hopelijk zal het in de toekomst verboden zijn om de openbare toiletten in de stad te sluiten. Ze moeten een integrerend onderdeel uitmaken van de openbare ruimte, terwijl dat nu een taboe is. Tijdens de eerste lockdown zag de spreker vrouwen zich ontlasten tussen twee auto's.

Sommige landen moeten als voorbeeld worden genomen voor de architectuur van hun openbare toiletten. Waarom houden we geen designwedstrijd voor openbare toiletten waarop we trots kunnen zijn? De gewestelijke strategie is zeer belangrijk, want het is een probleem voor de gemeenten. Gaat het om het prijskaartje, het imago of de angst om daklozen aan te trekken? De gemeenten doen niet genoeg. Bijgevolg moet het Gewest instaan voor de installatie en het onderhoud van openbare toiletten. Bij de nieuwe stadsplanningsprojecten moet men aan dat probleem denken en zich afvragen waar de openbare toiletten kunnen worden geïnstalleerd. Het is belangrijk dat er geïnstalleerd worden langs de joggingbanen en in de parken. De regering moet maatregelen treffen om situaties zoals die bij het Zuidstation, waar de stank al van ver niet te harden is, te voorkomen.

De heer Luc Vancauwenberge zal het voorstel steunen, want het biedt een antwoord op een reëel probleem inzake hygiëne, netheid en zelfs volksgezondheid in Brussel. Iedereen wordt geconfronteerd met het probleem, maar bepaalde categorieën (daklozen, personen van gevorderde leeftijd, vrouwen) nog meer. Aan het Zuidstation bijvoorbeeld is er een groot probleem met afval en geurhinder. Dat is beschamend

pour agir publiquement sur la situation. Elle vise à informer les usagers quant aux infrastructures disponibles et à encourager la mise en place d'une stratégie d'installation de toilettes publiques dans les politiques d'urbanisme et d'aménagement du territoire, une stratégie proprement régionale mais aussi une stratégie de concertation et de soutien aux communes.

Mme Els Rochette se souvient du « Pispot Festival », il y a une dizaine d'années, où l'organisation « Bij ons » pour les sans-abris se plaignait déjà du manque de toilettes publiques. Le secteur du sans-abrisme a permis à la ville de Bruxelles d'avancer en matière de toilettes publiques, comme en atteste la mise en place du « réseau de toilettes accueillantes » dont une extension est espérée. L'asbl bruxelloise « Peesy » lutte contre le manque de toilettes publiques, soulignant un véritable problème démocratique qui met en danger, principalement, des personnes vulnérables ayant un problème de santé ou plus âgées, des femmes enceintes, des sans-abris qui ont surtout besoin de cette infrastructure. Cette asbl a cartographié les toilettes publiques au niveau de la Région. La résolution demande d'indiquer ces toilettes dans l'application « My Brussels ». L'oratrice remercie une autre asbl, Les infirmières de rue, qui donne des cartes aux sans-abris pour aller aux toilettes. Certaines initiatives existent donc déjà.

Tout le monde n'a pas un toit ni accès à des toilettes. Des toilettes publiques ont été fermées pendant le premier confinement, ce qui a conduit à des situations désolantes, comme des amas d'excréments dans les lieux publics. Il manque manifestement quelque chose si, dans une ville telle que Bruxelles, l'hygiène de base ne peut être garantie aux personnes résidant sur notre territoire. Il est à espérer qu'à l'avenir il sera défendu de fermer les toilettes publiques en ville. Celles-ci doivent faire partie intégrante des espaces publics, alors que pour le moment c'est un tabou. L'intervenante a vu des femmes faire leurs besoins entre deux voitures pendant le premier confinement.

Des pays sont à prendre en exemple pour l'architecture de leurs toilettes publiques. Pourquoi ne pas faire un concours de design des toilettes publiques dont nous serions fiers ? La stratégie régionale a toute son importance car c'est un problème qui incombe aux communes. Est-ce pour des raisons de coût, d'image, ou la peur d'attirer les sans-abris ? Les communes n'en font pas assez. Par conséquent, la Région doit s'occuper de leur installation et de leur entretien. Dans les nouveaux projets d'urbanisme, il faut réfléchir à ce problème et demander où des toilettes publiques peuvent être implantées. Il est important de penser à en mettre le long du parcours jogging et dans les parcs. C'est au Gouvernement qu'il appartient de mener des actions pour ne plus vivre des situations comme à la gare du Midi où la puanteur se sent de loin.

M. Luc Vancauwenberge soutiendra cette proposition qui répond, à Bruxelles, à un vrai problème d'hygiène, de propreté et même de santé publique. Ce problème touche tout le monde, mais encore davantage certaines catégories (les sans-abris, les personnes âgées, les femmes). Par exemple, la gare du Midi pose un gros problème de saleté et de puanteur, ce qui est honteux pour une gare internationale. Beaucoup de

voor een internationaal station. Veel gezinnen wonen in de appartementen, wandelen in het weekend in de parken, maar er zijn bijna nergens toiletten, met alle problemen van dien. In een park kunnen mannen zich nog uit de slag trekken, maar vrouwen niet. Het probleem is niet nieuw: rond 2010 hebben bewustmakingsactiviteiten, waaronder het Pispotfestival, de aandacht op dat fenomeen gevestigd. Dat heeft echter niet veel effect gesorteerd, in ieder geval niet genoeg. Het is tijd om het probleem echt aan te pakken met oplossingen die de hoofdstad van Europa waardig zijn.

Mevrouw Cieltje Van Achter wijst erop dat haar voorganger, Johan Van den Driessche, in 2018 al een algemeen plan had ingediend om het probleem op te lossen, het "Brussels Plasplan". De regering moet immers het heft in handen nemen en ervoor zorgen dat er voldoende openbare toiletten zijn, want iedereen heeft er wel eens een nodig. Daar rust geen taboe op. De openbare toiletten moeten deel uitmaken van de stad.

De spreker betreurt echter dat de verzoeken in de resolutie beperkt blijven tot studies of overleg. Het is tijd om te handelen en het probleem bij de wortel aanpakken om in het belang van iedereen resultaten te boeken. De burgers moeten makkelijk te weten kunnen komen waar de openbare toiletten zijn. Zodra er genoeg zijn, moet worden voorkomen dat mensen zich om het even waar gaan ontlasten, door verder te gaan dan een interventie van de gemeenschapswachten en door hen te straffen. Voor het zover is, moeten er echter gratis toiletten beschikbaar zijn. De spreker zal voor het voorstel stemmen in de hoop op echte daden op het terrein.

III. Bespreking van de consideransen en streepjes van het verzoekend gedeelte

De voorzitter stelt vast dat niemand om het woord vraagt over de tekst en stelt voor rechtstreeks over te gaan tot de stemming over het voorstel in zijn geheel.

IV. Stemming over het voorstel van resolutie in zijn geheel

Het voorstel van resolutie wordt in zijn geheel aangenomen bij eenparigheid van de 15 aanwezige leden.

- *Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van het verslag.*

De Rapporteur

De Voorzitter

Emmanuel DE BOCK

Rachid MADRANE

familles habitent dans les appartements, se promènent dans les parcs le week-end, alors qu'il n'y a quasiment nulle part de toilettes, avec les problèmes que cela entraîne. Dans un parc, les hommes peuvent encore se débrouiller mais pas les femmes. Le problème n'est guère neuf : aux alentours de l'année 2010, des actions de sensibilisation ont attiré l'attention sur ce phénomène, notamment le Pispot Festival. Mais cela n'a pas eu beaucoup d'effet, en tout cas pas assez. Il est temps que le problème soit vraiment pris en main avec des solutions dignes de la ville capitale de l'Europe.

Mme Cieltje Van Achter rappelle que son prédécesseur, M. Johan Van den Driessche, avait déjà déposé, en 2018, un plan général pour remédier à ce problème, le « Brussels Plasplan ». Effectivement, le Gouvernement doit prendre les choses en main et agir pour veiller à ce qu'il y ait suffisamment de toilettes publiques, car tout le monde en a un jour besoin. Il n'y a là aucun tabou. Ces toilettes doivent être présentes dans le décor bruxellois.

Toutefois, l'oratrice regrette que les demandes de la résolution se limitent à des études ou des concertations. Il faut agir et s'attaquer au fond du problème pour parvenir à des résultats pour tous. Les citoyens doivent facilement savoir où se trouvent ces toilettes. Une fois qu'il y en aura suffisamment, il faudra éviter que des personnes se soulagent n'importe où, en allant plus loin qu'une intervention des gardiens de la paix et en sanctionnant. Mais avant cela, il faut disposer de ces toilettes gratuites. L'intervenante votera favorablement en espérant une véritable action sur le terrain.

III. Discussion des considérants et des tirets du dispositif

Le président, constatant que personne ne demande la parole sur le texte, propose de passer directement au vote sur l'ensemble.

IV. Vote sur l'ensemble de la proposition de résolution

La proposition de résolution, dans son ensemble, est adoptée à l'unanimité des 15 membres présents

- *Confiance est faite au rapporteur pour la rédaction du rapport.*

Le Rapporteur

Le Président

Emmanuel DE BOCK

Rachid MADRANE